

Horvatić, Dorian

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:974874>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Akademija Likovnih Umjetnosti
Diplomski sveučilišni studij, Grafika

Dorian Horvatić

„ECCLESIA“

Stvarnosti svakodnevnice i mehanizam suočavanja

DIPLOMSKI RAD

mentor
red. prof. art. Robert Šimrak

Zagreb, rujan 2023.

Sveučilište u Zagrebu

Akademija Likovnih Umjetnosti
Diplomski sveučilišni studij, Grafika

Dorian Horvatić

„ECCLESIA“

Stvarnosti svakodnevnice i mehanizam suočavanja

DIPLOMSKI RAD

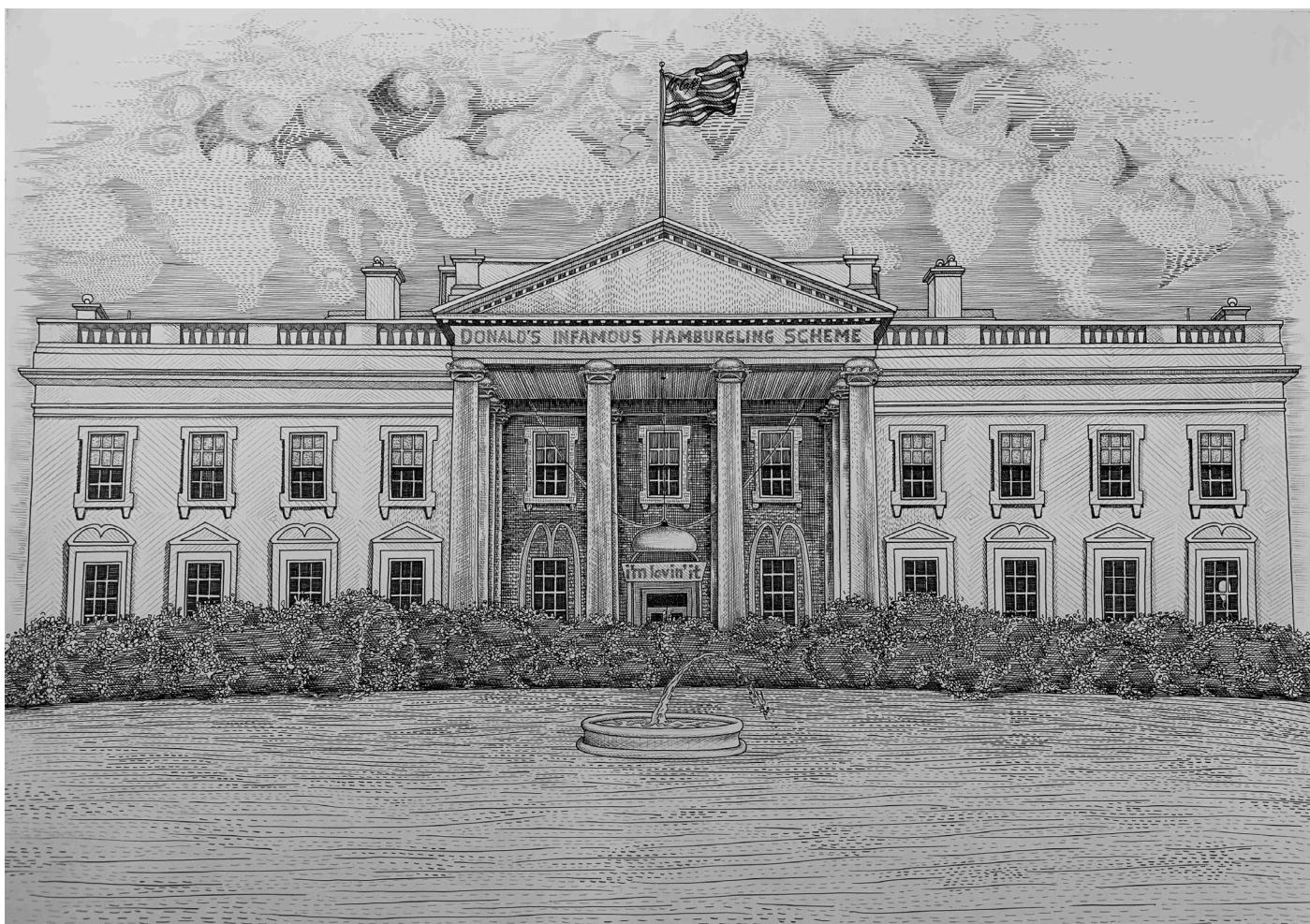
mentor
red. prof. art. Robert Šimrak

Zagreb, rujan 2023.

SADRŽAJ

1.	UVOD	7
2.	INSPIRACIJE I UZORI	10
3.	RADNI PROCES	13
4.	RAZRADA I OPIS DIPLOMSKOG RADA	21
5.	ZAKLJUČAK	52
6.	IZVORI	54

McWhite House, isograph na papiru, 50x70 cm, 2019.

Iskušanje, platno IX, akril na pak papiru, 115x210 cm, 2019.

Art should be something that liberates your soul, provokes the imagination and encourages people to go further.

- Keith Haring

UVOD

Ne postoji period u mom životu kada nisam, ako sam mogao, crtao. Od treće su godine života - olovka, marker ili kist bili produžetak mene. Krenulo je, naravno, kao kod svakog djeteta, s najjednostavnijim crtežima, ali moji su roditelji u školskoj dobi primijetili da sve više i više vremena posvećujem crtanju.

Bilježnice su uvijek bile ispunjene crtežima i skicama mojih pasa, moje obitelji ili automobila što nikada nije prestalo. Do kraja osnovne škole verbalno je zlostavljanje od strane drugih učenika bilo dio moje svakodnevice, a jedan mi je od obrambenih mehanizama bio i ispisivanje tekstova pjesama u bilježnicu pod satom. Drugi je, naravno, bio humor, koji sam, boreći se protiv svojih nasilnika, dobrano izoštrio.

Sve je kulminiralo pokušajem seksualnog zlostavljanja u sedmom razredu, a ja nisam bio jedan od onih koji o tome mogu šutjeti, naročito zato što je do pokušaja došlo tijekom sata. Nakon eksplozivnog napada na tog „kolegu“ i profesoricu koja, s obzirom na to da smo sjedili u prvoj klupi, nije bila u stanju vidjeti što joj se dešava pred očima, stvari su po tom pitanju polako krenule nabolje te me za tuđe mišljenje, uključujući i ono odraslih, više nije bilo briga.

No, čini se da je “samo pokušaj razumjeti ono što si bio prisiljen proći kroz samo sedam godina obrazovanja” metoda mojoj psihi i mom mozgu ipak bila previše, pa su se pojavili i prvi simptomi. Isprva nisam bio siguran što se događa jer sam imao osjećaj kao da ne mogu čisto razmišljati, zbog čega nisam mogao niti crtati. Glavobolje su postajale sve jače i češće te sam na kraju postao u potpunosti disfunkcionalan.

U osmom sam razredu iz škole izostao dva i pol mjeseca jer probadajuće glavobolje nisu prestajale. Nalaz EEG-a prikazao je velike promjene u aktivnosti mozga tijekom budnosti - oštre šiljke, koji su, prema zaključku liječnika, bili uzročnik stalnih glavobolja.

Preporučeno mi je da se najprije pokušam smiriti radeći ono što volim - crtajući i slušajući glazbu - a ako to ne pomogne i glavobolje postanu nesnosne, uzeti neku tabletu.

Taj je trenutak prekretnica u kojoj počinje moja potpuna posvećenost umjetnosti. Dotad sam najviše crtao automobile, a tada sam se okrenuo portretima. Glazbenici, glumci, likovi iz serija i filmova - svi aspekti pop kulture postali su centar moga svijeta. Pronšao sam nešto što me vraća u fokus i što je u stanju smanjiti učestalost glavobolja. Stresne situacije, naravno, nisu pomagale pa sam u svemu tome razvio rutinu. Promjena mi je bila najveći strah. Škola Primijenjene Umjetnosti činila mi se kao prirodni tok stvari, iako nisam bio svjestan koliku će promjenu donijeti početak nastave.

Prva je godina bila teška, ali sam ipak sve zadatke odradio sa voljom, predanošću i velikom strasti. Sljedeći je cilj bio upis na Odjel zbog kojeg sam i upisao ovu školu - grafika.

Dosta važna činjenica jest da sam tijekom prve godine crtajući po modelu previše naprezao oči te sam pred kraj prvog razreda srednje škole na sistematskom pregledu otkrio da ne vidim na daleko. Bio sam iznenađen jer su svi crteži bili točni i detaljni. U procesu dobivanja naočala, na putu se našao i prijemni za Grafiku, na kojem sam bio svjestan svog izrazito lošega vida, a morao sam ga odraditi bez naočala. Drugi mi je izbor bilo Kiparstvo. Upao sam na oba smjera, ali Grafika je bila osvojena unatoč lošem vidu. ŠPUD je postao moja utjeha, a Grafički odjel moj drugi dom. Ne mogu niti opisati koliko me ta škola odgojila, potvrdila mi da ima nečeg kvalitetnog u meni i pokazala mi kako se treba odnositi prema radu i prema umjetnosti.

Školu sam, naravno, završio s odličnim uspjehom, a položio sam i maturu, nakon čega je uslijedio i prijemni za Akademiju Likovnih Umjetnosti. 2017. godina bila je jedna od njih godina kada se sve mijenjalo. U cijeloj toj godini promjena, počeo sam konzumirati puno *talk showova*, ponajviše onih u „Late Night“ formatu. Seth Meyers, Stephen Colbert, Jimmy Kimmel, Jimmy Fallon i The View bili su moja razonoda. Emisije su uvijek imale zabavne segmente, ali fokus je uvijek bio na aktualnim događajima koji su najčešće bili popraćeni humorom kojim se pokušavalo izvući najbolje iz vrlo ozbiljnih situacija.

Ovo je bila točka preokreta za mene, ali tada toga nisam bio svjestan. Komentari političkih događaja koji su mi ranije bili dosadni i nezanimljivi, odjednom su postali jedna od najdražih razonoda. Tada sam svoje stvaralaštvo počeo shvaćati kao alat kojim mogu djelovati i osvijestiti one koji se zateknu ispred mojih radova.

Upisavši Grafički odsjek na Akademiji Likovnih Umjetnosti u Zagrebu, jedva sam čekao vrijeme kada ću moći raditi nešto tako opsežno i nepredvidljivo. Klasa prof. Šimraka na prijelazu s druge na treću godinu studija činila se najboljim putem prema takvom radu, pa nisam oklijevao kada je trebalo odabrati mentora u nadolazećem razdoblju promjene. Tada sam odlučio promijeniti i način na koji stvaram.

Uloživši u opremu, *iPad Pro* i *Apple* olovku, uz potpunu podršku mentora, počeo sam raditi ono što sam već neko vrijeme htio - komentar na aktualne političke i društvene događaje. Usvojivši sve zakonitosti rada u digitalnom svijetu, do kraja sam godine stvorio upečatljiv, jednostavan i u svojim detaljima jasan i humorističan vizual.

Radovi su bili plošnih pozadina s portretima ili motivima u nekoliko *layera* - najviše njih 5. S vremenom su se detalji i realizam mojih digitalnih radova razvili do razine na kojoj sam bio s fizičkim radovima crtanim, primjerice, olovkom ili ugljenom. Napredovao sam u svim aspektima. Ne samo u vještini crtanja i rada u digitalnom mediju, nego i konceptualno, kao i u posvećenosti radu.

Akt, digitalni crtež, 100x70 cm, 2021.

INSPIRACIJE I UZORI

Odrastao sam uz razne umjetnike, glazbenike i komičare koji se nisu ustručavali biti politički aktivni. Prožet njihovim aktivizmom, usvojio sam hrabrost za iskrenosti u svakoj situaciji. George Carlin, Robin Williams, Joan Rivers, Kathy Griffin, Wanda Sykes i Ricky Gervais oni su koji su na mene mnogo utjecali, a među njima ponajviše Joan i Kathy. Svi oni imaju izvanrednu moć zapažanja - od najočitijih stvari koje većina ljudi previdi do najsitnijih detalja. Ništa im ne može proći ispod radara.

Never underestimate the power of stupid people in large groups.

- George Carlin

Kathy Griffin glavni je krivac za to što me politički komentar u mojim radovima zaintrigirao u tolikoj mjeri. 2017. godine fotograf Tyler Shields u suradnji s Kathy Griffin objavio je fotografiju Kathy na kojoj drži repliku odsječene glave Donalda Trumpa. Kathy je stavljena na crnu listu, većina je se kolega odrekla te joj je *stand up* turneja otkazana gotovo preko noći. Trump je, naravno, Kathy napao sa svih strana, a u cijelu je priču bio upleten i FBI koji je proveo istragu u kojoj je Kathy bila osumnjičena za „pokušaj atentata na predsjednika SAD-a.“ Ta nepravda s kojom je Kathy bila suočena, postala je žarom za moje umjetničko stvaralaštvo.

Foto: Tyler Shields, 2017

Jedna od glazbenica i kantautorica čiji me politički aktivizam u stvaralaštvu zaintrigirao u najranijoj dobi jest P!nk. Dobivši priliku da sama piše svoje pjesme, počela je pisati o problemima do kojih joj je bilo stalo. Pjesma “Dear Mr. President” s albuma *I’m Not Dead* iz 2006. godine vjerojatno je najbolji primjer toga, kao i pjesma “Irrelevant” inspirirana događajima na Kapitolu 6. siječnja 2021. Njena strast koju toliko jako i iskreno pokazuje u svom radu oduvijek mi je bila najveće nadahnuće i nešto prema čemu težim u svome radu.

*Dear Mr. President
Come take a walk with me*

*Let’s pretend we’re just two people and
You’re not better than me
I’d like to ask you some questions if we can speak honestly*

*What do you feel when you see all the homeless on the street?
Who do you pray for at night before you go to sleep?
What do you feel when you look in the mirror?
Are you proud?*

- P!nk, Dear Mr. President

Umjetnici koji su me najviše nadahnuli u radu su: Andy Warhol, Keith Haring, Susan Sontag i Jeff Koons. Jednostavni i direktno postavljeni motivi na plošnim pozadinama Andyja Warhola oduvijek su mi zapinjali za oko kao nešto zanimljivo. Strast i želja za životom Keitha Haringa ponukali su me na razmišljanje o značaju koji moj rad ostavlja nakon što ga pustim u svijet. Susan Sontag mi je kroz akademsko obrazovanje postala jedna od baza za način razmišljanja, a njezini su mi eseji pomogli u shvaćanju vlastitog smjera. Kod Jeffa Koonsa najviše me se dojmilo što u svome radu istovremeno zna postići i kaos i čistoću, a vrlo je korisno biti u stanju stvarati po volji, bez ograničenja.

Kapitalističko društvo zahtijeva kulturu osnovanu na slikama, njemu je potrebno da stekne ogromne količine zabave da bi potaklo kupovinu i anesteziralo klasne, rasne i spolne nepravde. Isto tako mu je potrebno sakupiti neograničene količine informacija da bi bolje crpio prirodna bogatstva, povećalo produktivnost, održalo red, vodilo rat, dao posao birokratima.

- Susan Sontag, O Fotografiji

Pokušavam se ne opterećivati prisilnom originalnošću svojih radova. Viši mi je cilj u mome radu, koji će ionako sam po sebi biti originalan, postao mogućnost referiranja na razne stvari. U današnje doba hiperprodukcije i pristupačnosti svemu, stvoriti nešto originalno gotovo je nemoguće, a smatram da se izolacijom od svojih kolega i samim time od umjetnosti, ne može instantno postići originalnost prečicom kojom mnogi to pokušavaju.

ARTPOP album cover, Jeff Koons za Lady Gagu

The job of the artist is to make a gesture and really show people what their potential is. It's not about the object, and it's not about the image; it's about the viewer. That's where the art happens.

- Jeff Koons

RADNI PROCES

Produkcija radova ne odstupa mnogo od klasičnog crtanja na papiru ili slikanja. Ideja za rad često dođe u razgovoru s prijateljima i kolegama, ali najčešće kada se posveti vrijeme istraživanju aktualnih tema. Usredotočenost na aktualne događaje te konzumacija što većeg broja emisija, filmova i članaka o njima te pretraživanje društvenih mreža. Sve to rezultira zapisivanjem ideja - kompozicija, događaj, osoba, komentar - ovisno o tome što prvo ostavi najbolji dojam kao dobra podloga.

Digitalno crtanje, na *iPadu Pro Apple* olovkom kao najbolja opcija. 11-inčni *iPad Pro* kao tablet dovoljno velik kako bi se moglo crtati bez osjećaja skučenosti, a u isto vrijeme lako prenosiv, što je problem sa većom verzijom od 12,9 inča. Ovako tablet bez problema stane u ruksak, a *Apple* olovka druge generacije drži se uz njega magnetima te se tim putem istovremeno i puni zbog čega nema brige oko nošenja *docking* stanice za olovku ili dodatnih punjača.

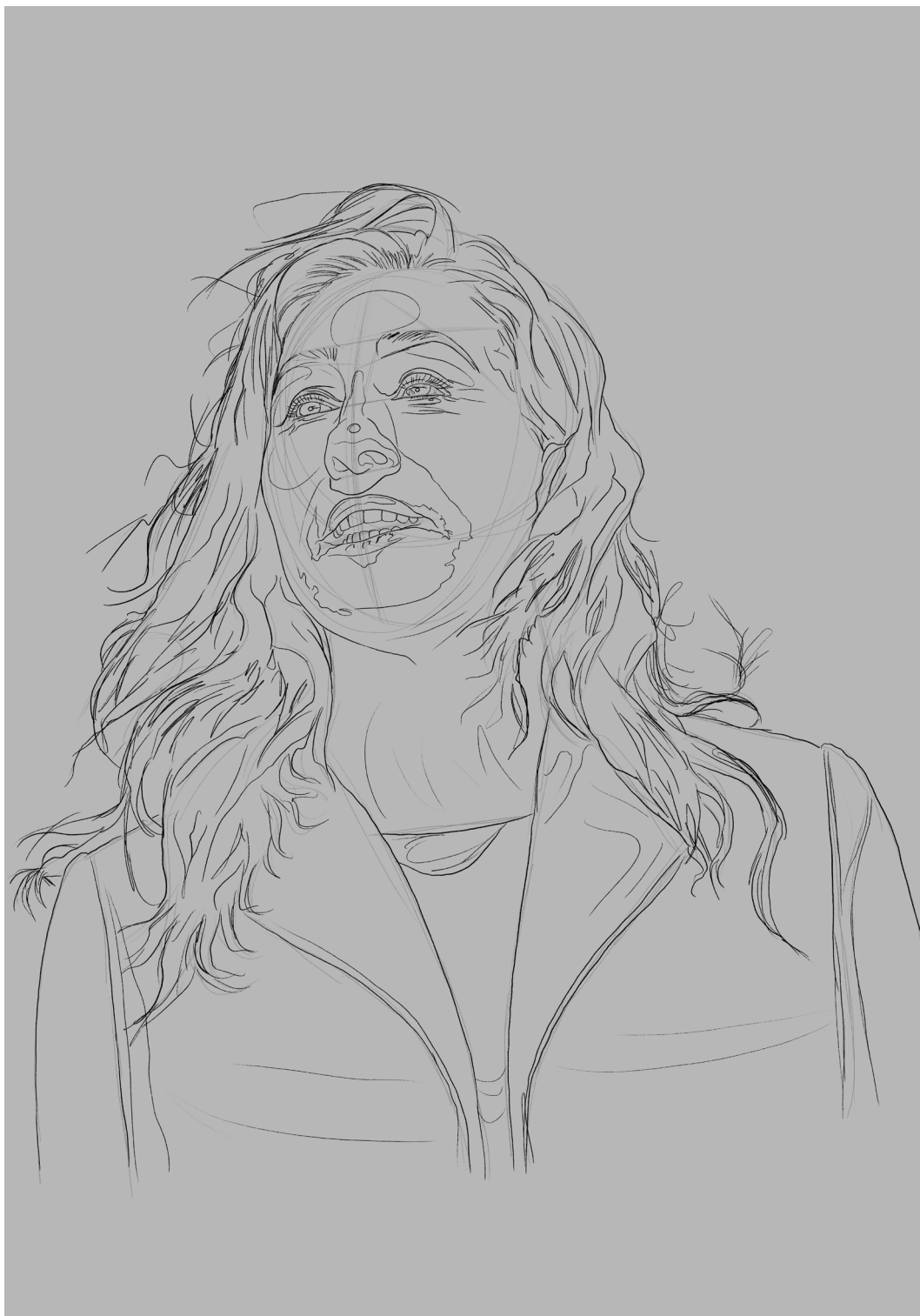

Prije razrade crteža s već određenom temom i zamišljenom kompozicijom, pretražuje se internet za fotografije koje će poslužiti kao reference jer su one u stvaranju portreta stvarnih ljudi prijeko potrebne. Te fotografije koriste se kao predložak za portrete ili primjer predmeta koji se crtaju, dakle radovi nisu tzv. *edit*, već su potpuno naslikane digitalne slike. U nekim se slučajevima koristi više fotografija kao referenca za jedan portret, pogotovo ako se želi postići određeni izraz lica ili poza za koju se ne može pronaći odgovarajući primjer/referencu. Anatomija savladana na prvoj godini studija pokušava se, kao i sve naučeno, inkorporirati u rad.

Kad se pronađe odgovarajuću referencu, slikati se počinje odmah, a svi se dodatni motivi mogu nacrtati naknadno. Ako su kompozicije složenije, mora se napraviti digitalni kompozit/kolaž od nekoliko fotografija koji će onda služiti kao referenca za crtež. Sa crtanjem se kreće od najjednostavnije skice, kao da se crta na papiru. Postav u format, proporcije a zatim i detalji najbitniji su čimbenici tijekom procesa crtanja skice. Sve je to, zahvaljujući digitalnom mediju, moguće doraditi tijekom daljnjeg procesa crtanja. U izradi portreta postoji otprilike četiri ili pet faza kroz koje on prolazi.

Svaki rad počinje skicom. Postav u format i proporcije u fokusu su tijekom početne faze crteža, a uz njih se iscrtavaju i obris kose te postav lica. U ovoj se fazi koristi kist „6B Pencil“ iz Procreateove „Sketching“ kategorije jer ima najrealističnija svojstva te ostavlja dojam prave olovke.

Započinje razrada skice. Početne smjernice ostaju u *layeru* ispod te se detaljno razrađuje portret. Iscrtavaju se pojedini uvojci kose i sve karakteristike lica. Tradicionalna tehnika koja se još uvijek primjenjuje jest iscrtavanje osvjetljenja na portret. Isprva se čini kao da su linije nasumično postavljene, ali one zapravo iscrtavaju volumen lica što pomaže prilikom postava volumena na početku faze slikanja.

Daljnja razrada volumena počinje korištenjem kista "Oriental" iz Procreateove „Painting“ kategorije. Taj se kist koristi jer ima vidljive poteze koji međusobno utječu jedan na drugoga, kao prilikom fizičkog slikanja. Vrlo je efektan način na koji taj kist miješa boje prilikom tonske modelacije i kolorističke modulacije. U ovoj fazi odabiru se bazne boje koje se koriste u portretu i ugrubo se postavlja sam portret.

U sljedećoj se fazi pažnja posvećuje postavljanju glavnih crta lica - približnome položaju očiju, nosa i usta, a mogu se vidjeti i naznake crta lica. Razrada volumena kose također je uočljiva.

U ovoj je fazi najprimjetnija detaljnija razrada detalja. Postavljaju se obrve, oči postaju definiranije, a potom se gradi i glavni volumen kose te se više pažnje posvećuje sjenama u cijelom portretu, dok tijelo ispod odjeće postaje osjetno.

U sljedećem se koraku još detaljnije razrađuju svi detalji portreta. Koža počinje dobivati teksturu, dodaju se novi slojevi boja kojima se ispravljaju boje lica i kose. Na kosi se detaljnije grade uvojci te se dodaju sjene između kose i odjeće kako bi se povezalo ta dva elementa, a provode se i usputne korekcije na dijelovima lica.

Kosa je sada u fokusu. Kada se gradi volumen kose, uvijek se prvo postavlja bazu koja je glavni volumen i koja sadrži samo nekolicinu najvećih pramenova koji završavaju manjim uvojcima. Na tom volumenu odrađuje se većina tamnih, srednjih i svjetlih tonova čime je sve pripremljeno za iscrtavanje pojedinačnih vlasi. Rade se dodatne korekcije na licu te ono postaje spremno za potpunu razradu.

Najbitniji je dio gradnja finalnog izgleda lica. Možda se čini kao veliki skok od prijašnje faze, ali ako je baza dobra, sve karakteristike i crte lica vode k cilju. Oči su definirane, nos je dobio volumen, usta su izgrađena u potpunosti, uključujući i zube koji se uvijek odrađuju u zasebnom *layeru*, ispod onoga koji sadrži usnice, kako bi rub usnica bio ujednačen i kako bi bilo jednostavnije definirati procjepe između zuba i slično. U ovom se stadiju također rade i korekcije na kosi, dodaju se neke manje vlasi i izoštravaju sjene koje kosa baca na odjeću.

Slijedi, naravno, iscrtavanje pozadinskih vlasi koje do kraja definiraju uvojke koji su bili pripremljeni zajedno s baznim volumenom kose. Pazi se na ujednačavanje tonova pojedinih vlasai s različitim dijelovima kose jer su neki od njih direktno osvjetljeni, dok su drugi u sjeni.

Finalna je faza portreta iscrtavanje vlasi u prvome planu koje daju dodatnu dimenziju cijeloj kosi zbog čega cjelokupni portret dobiva na živosti. Finalna kompozicija slijedi u nastavku.

RAZRADA I OPIS DIPLOMSKOG RADA

Kada je došlo vrijeme odluke u kojem će smjeru ići ovaj diplomski rad kroz razgovor s mentorom zaključeno je da bi bilo najbolje fokusirati se na ranije političke radove kako bi mogli apsolutno evoluirati. Cilj je bio radovima napraviti sofisticiraniji imidž bez gubljenja onoga zbog čega su na početku bili zanimljivi.

Dosadašnju se simboliku htjelo zadržati - plava kao utjelovljenje dobra i demokracije, crvena kao reprezentacija lošeg i konzervativnog ili pak ekstremističkog, a crna kao inkarnacija zla. Jedino dva rada ne sadrže motiv koji je prikazan na plošnoj površini čiste boje kako bi se lakše mogao prepoznati.

ECCLESIA, grčki Ekklēsia, ("okupljanje pozvanih"), u staroj Grčkoj, skupština građana u gradu/državi. Njezini korijeni leže u homerskoj agori, susretu naroda.

Diplomski rad nazvan *Ecclesia* serija je od 15 radova, a svaki od njih inspiriran je određenim događajem te se njihovi motivi referiraju na određenu nepravdu, pravdu, činjenicu, osobu, zločin, presudu ili pak cijeli skup događaja koji obuhvaćaju prikazanu temu.

U dvama glavnim radovima „Mr. Lonely“ i „The Shield“ vidljivo je blago odstupanje od stila prikazivanja obrađenih tema kako bi se dodatno naglasila njihova važnost. Time su se istodobno htjele pokazati i sposobnost i volja za razradom i obradom cijele površine rada kako se ne bi ostavio dojam da su blokovi boja na drugim radovima rezultat brzopletosti ili nedovršenosti. Ta su dva rada u fokusu ove serije jer je tema kojom se bave prva tema koja je nakon pandemije COVID-19 zaista preuzela vijesti, naslovnice i našu svakodnevicu zbog svoje surovosti, a nama je u Hrvatskoj poslužila i kao kruti podsjetnik na nedavne slične surove događaje na našem teritoriju od strane onih koji se poistovjećuju s Rusijom.

Htio se pokriti malo širi spektar tema nego prijašnjih godina pa se rad sastoji od radova koji komentiraju svakodnevicu, onih koji komentiraju događaje koji nisu bili toliko medijski eksponirani te, naravno, onih koji komentiraju teme za koje većina ljudi zna te su do određene mjere upoznati s njima.

Beginning to Fall Apart - digitalni crtež, 100x70 cm

Ukratko, Donald Trump oličje je korupcije koje je igrom slučajeva postalo predsjednikom SAD-a. Situacija je kulminirala 6. siječnja 2021. godine kada je Trump odbio mirno predati vlast Bidenovoj administraciji koja je pošteno pobijedila na izborima u studenom 2020. godine. Tog je dana Trump jednim *tweetom* pozvao sve svoje vjerne podanike u napad na kapitol, a oni su se tom pozivu rado odazvali.

Ako nam je nedostajalo mašte da pretpostavimo da će predsjednik potaknuti napad na vlastitu vladu, pozivajući svoje pristaše da se 'bore kao vrag', više nam ne nedostaje taj uvid. Najbolja obrana od te opasnosti neće doći od snaga provođenja zakona, već od informiranog i aktivnog građanstva.¹

U cijelom je tom metežu ozlijeđeno 138 policajaca, jedan je poginuo, jedna je osoba stradala u stamperu, a dvoje je ljudi umrlo „prirodnim putem“ od prevelikih fizičkih i mentalnih napora toga dana. U mjesecima nakon takozvanog. „ustanka“ na kapitolu, četverica su policajaca počinila samoubojstvo. Sve su ovo primjeri posljedica uzrokovanih jednom odlukom Donalda Trumpa - odlukom pokušaja preuzimanja Bijele Kuće bez obzira na posljedice. Iako je skoro došlo do rušenja demokracije u SAD-u, cilj je sada postao jasan - pokazati da Donald Trump nije ni na koji način iznad zakona.

Na putu k ostvarenju tog cilja u javnost je isplivala i afera s pornogлумicom Stormy Daniels kojoj je Trumpov odvjetnik platio 130,000 američkih dolara za šutnju o njihovoj aferi. 4. travnja 2023. godine Donald Trump uhićen je i optužen za 34 kaznena djela povezana s poslovnim prevarama.

Gospođa Daniels kaže da je imala aferu s gospodinom Trumpom 2006., što je on uvijek negirao. 2016. pokušala je medijima prodati svoju priču o tome što se dogodilo. Trumpov odvjetnik Michael Cohen platio joj je 130.000 dolara da ništa ne kaže.

Tkzv. "Hush" novac nije ilegalan, ali ono što je Trumpa dovelo u nevolju je način na koji je naknada g. Cohenu evidentirana na njegovim računima. Trumpa optužuju da je krivotvorio svoju poslovnu evidenciju u prvom stupnju rekavši da je isplata bila za pravne troškove.

2

Ovaj rad prikazuje Trumpa u rukama zakona, izgaranje i rušenje njegova crveno-republikanskog zaštitnoga zida uslijed demokratskih procesa, pravde i zakona. Iako se još ne zna ishod ovih optužbi, postoje samo dvije opcije - zatvor ili novčana kazna.

---

1 Gov Info, Izvještaj Odbora za 6. siječnja

2 BBC

Cry Baby - digitalni crtež, 70x100 cm

Kyle Rittenhouse 25. kolovoza 2020. godine u gradu Kenosha u državi Wisconsin u SAD-u pod izgovorom „samoobrane“ upucao je i ubio dvojicu muškarca, a jednoga je ranio.

Kyle je tada živio sa svojom majkom izvan Kenoshe u gradu Antioch u državi Illinois koji je udaljen 30-ak kilometara od mjesta zločina. Bio je naoružan AR-15 poluautomatskom puškom koju mu je kupio prijatelj u Wisconsinu jer je Kyle bio maloljetan. Pridružio se nasumičnoj grupi ljudi koja je tvrdila da je tamo kako bi „zaštitila lokalna poduzeća“ od civilnih nereda koje je uzrokovala pucnjava na Jacoba Blakea, crnca kojeg je bijeli policajac upucao 7 puta, nakon čega je ostao trajno paraliziran. Tijekom nereda prosvjednici su primjetili da je Kyle naoružan i dvojica njih, Joseph Rosenbaum i Anthony Huber, pokušali su ga savladati i razoružati, no u oba su pokušaja muškarci hladnokrvno ubijeni, dok je treći Gaige Grosskreutz ranjen.

Današnja presuda znači da nema odgovornosti za osobu koja je ubila našeg sina. Šalje neprihvatljivu poruku da se naoružani civili mogu pojaviti u bilo kojem gradu, poticati nasilje, a zatim iskoristiti opasnost koju su stvorili da opravdaju pucanje na ljude na ulici, “ rekli su roditelji Anthonyja Hubera¹.

Kyle se predao policiji sat vremena nakon pucnjave. Suđenje pod šest optužnica započelo je 1. studenoga 2021. godine, a Kyle je tvrdio da je sve bila samoobrana. Prilikom svjedočenja pravio se da plače i da je traumatično to što mora ponovno proživljavati događaje iz te večeri, no u trenutcima se na njegovom licu vidio podsmijeh koji svakome s imalo srca smeta svaki put kada ga ugleda.

S obzirom na to da mu je cilj performansa prilikom svjedočenja očito bio ostaviti dojam žrtve, jer je on “samo bijelo dijete koje se branilo”, i tako steći samilost porote, ovom ga je prilikom odlučeno prikazati s lažnim suzama i zvečkom za bebe u ruci. Nažalost, performans je uspio te je Kyle proglašen je nevinim.

Doputovao je do grada koji je bio usred ozbiljnih prosvjeda uzrokovanih rasnim nepravdama, upucao je dvoje nevinih ljudi i ostao nekažnjen na slobodi.

---

1 NPR, Becky Sullivan

I ALLOW IT - digitalni crtež, 70x100 cm

Ovaj je crtež inspiriran razgovorom ruskog vojnika Romana Bykovskog i njegove žene Olge Bykovskaye koji je presrela Sigurnosna Služba Ukrajine. U razgovoru Roman pita svoju ženu je li u redu da siluje žene u Ukrajini dok je na bojištu, a Olga mu kroz smijeh više puta odgovara da je u redu, ali da je bolje da joj za to ne govori jer je bolje da ne zna. Roman još jednom provjerava znači li to da odobrava, čime Olga potvrđuje odobravanje, ali uz naputak da koristi zaštitu.

- Idi tamo, siluj Ukrajinke i nemoj mi ništa reći. Jasno? - kaže žena svom suprugu u presretnom pozivu, navodi Insider pozivajući se na objavljeni audio zapis.

- Da, dopuštam. Samo nosite zaštitu - također kaže žena kasnije u pozivu, prema Radiju Slobodna Europa/Radio Liberty, glasilu koji financiraju SAD, a koji je identificirao par na telefonu kao 27-godišnjeg ruskog vojnika i njegovu suprugu tako što su telefonske brojeve povezali s objavama na društvenim mrežama.¹

Naravno, ovo je jedna od najbizarnijih i najdegutantnijih izjava koja može doći iz usta jedne žene. U 21. stoljeću žena vlastitome mužu odobrava silovanje druge žene. S obzirom na to da nedovoljno ljudi zna za ovaj telefonski razgovor, odlučeno ga je pretočiti u rad. Prikazana ženska ruka, koja, naravno, predstavlja Olgu, pruža prezervativ svome mužu, vojniku Romanu. Prezervativ na sebi ima dva natpisa koji su igra riječi s imenom njihova diktatora Vladimira Putina. Prvi, veći natpis čita se „Vovoška“, što je umanjena, zapravo nadimak, imena Vladimir koji Rusi koriste u vicevima, analogno našem „malom Perici“ koji se pojavljuje u humorističnim i kratkim pričama prosječnog predadolescentnog Hrvata. Drugi natpis jednostavno i direktno ukazuje na Putinovo prezime i na svrhu predmeta koji je u paketu s jasnom uputom „PUT IN.“

Back to School - digitalni crtež, 100x70 cm

Inspiracija za ovaj rad strah je djece i roditelja u SAD-u koji danonoćno strepe hoće li se njihova djeca vratiti iz škole. Masovne pucnjave nisu činjenica jedino Sjedinjenih Američkih Država, ali su tamo zbog nedovoljnih i nejasnih zakona posljednjih godina samo u porastu.

Nakon pucnjave u školi Columbine 1999. godine, bilo je 380 pucnjava u školama, a više od 352.000 učenika iskusilo je opasnost pucnjave u školi. Samo u 2022. godini 34 su osobe ubijene u školama, a više od 43,000 učenika direktno je izloženo pucnjavi tijekom školskoga dana. Ovo je samo dio crne statistike koja je nama u Europi teško zamisliva. Manje znani aspekti američkoga školstva su obavezna institucionalizirana obuka djece za preživljavanje pucnjave koja se provodi u školi te obavezno nošenje ruksaka otpornih na metke.

Srednja dob 'školskog strijelca' je 16 godina.

Djeca su, također je utvrdio Washington Post, odgovorna za više od polovice pucnjava u školama u zemlji - ništa od toga ne bi bilo moguće da ta djeca nisu imala pristup vatrenom oružju.

U redovima 'školskih strijelaca' nalaze se 6-godišnji dječak, koji je ubio kolegu iz razreda na kojeg je pucao namjerno, te 15-godišnja djevojčica, koja je isto učinila prijateljici jer je odbio njene romantične utiske.¹

Roditeljima su dobili naputak da djecu ne oblače u uočljivu odjeću te da onim najmlađima ne kupuju svjetleće tenisice kako dijete ne bi bilo otkriveno ukoliko bude potrebe za sakrivanjem od napadača negdje u školi - u najbliži ormar ili ispod stola. Kako je krenulo, uskoro će u školu morati sa zaštitnim odijelima s kacigama i štitovima otpornima na metke. Dok se ne ustabile zakoni, postave strože provjere, ne oteža sama kupovina oružja i dok se ne ograniči raspon oružja dostupnog civilima, nema svjetlije budućnosti za djecu SAD-a.

---

1 *The Washington Post*

Curriculum Reform - digitalni crtež, 100x70 cm

Daljnji komentar na situaciju s oružjem i obrazovanjem u SAD-u je rad koji prikazuje „počinitelja.“ Jedna od najkorištenijih fraza u raspravi oko reforme Zakona o oružju jest *guns don't kill people, people kill people* kojom se opravdavaju trenutni nedostatni zakoni.

Tako je predloženo da se naoruža nastavnike i ostalo školsko osoblje jer “bit će više dobrih nego loši”. To je logika kojom ljudi, primarno republikanci i članovi NRA-e (National Rifle Association) te političari koje ova organizacija podržava i plaća, raspolažu kako bi zadržali svoje oružje. Nije im stalo do djece u državi jer njihova će djeca ići u privatne škole u kojima ne prijete opasnost kao u javnim školama, pa zašto bi se onda odrekli i oružja i tog novca?

Bilo je više školskih pucnjava u 2022. godini (46) nego bilo koje godine nakon Columbine pucnjava (1999). To je odraz šireg porasta oružanog nasilja u SAD-u nakon izlaska iz pandemije. Međutim, istraživanje Ministarstva domovinske sigurnosti SAD-a pokazuje da ako “znamo znakove” oružanog nasilja, možemo ga spriječiti i preokrenuti trend.¹

Metci mogu biti servirani na pladnju svima koji to žele, a ako opet dođe do masovne pucnjava u nekoj javnoj ustanovi ili školi, brzo će se slati molitve za one ubijene, dok se ne zaboravi jer „prerano je za raspravu o reformi zakona o oružju“ i tako u krug.

Kasnimo 190 Minuta - digitalni crtež, 70x100 cm

„Kasnimo 190 minuta“ rezultat je frustrirajućeg iskustava s Hrvatskim Željeznicama. Gotovo desetogodišnje svakodnevno putovanje vlakom u Zagreb rezultiralo je raznim suludim događajima i apsurdnim uzrocima „kašnjenja“ vlaka te mnogim kvarovima.

Svako kućanstvo u kojem barem jedan član putuje vlakom zna da čim padne prvi snijeg u Ogulinu vlakovi kasne barem 45 minuta. Događalo se i da grupa ljudi na stanici čeka vlak po pola sata zbog čega se kontaktiraju informacije HŽ-a iz kojih mrtvo hladno odgovaraju da je vlak prošao. Izgleda da se vlak može prošuljati pokraj desetero ljudi koji u isto vrijeme kao i svakoga dana čekaju na stanici. Iz takvih je apsurdnih iskustava nastala potreba za ovim radom. Kompozicija se praktički sama postavila. Vlak, zaustavljen negdje daleko, oko Ogulina, HŽ radnik razočaran gleda u malu hrpu snijega koja se tako hrabro postavila ispred vlaka i zaključuje: „kasnimo 190 minuta.“

U godinu dana svi vlakovi HŽ-a kasnili su - dvije godine.¹

Koliko god u teoriji bila dobra povezanost glavnoga grada i okolnih mjesta HŽ-om, putnici se nerijetko smrzavaju čekajući da se vlak postavi ili popravi, da dođe zamjenska lokomotiva, da se zamijeni vagon jer su jednom od tri zablokirale kočnice, itd.

Česte su i mnogo ozbiljnije situacije zbog kojih putnici moraju opravdati ponovno kašnjenje na posao ili predavanje, poput onih kada netko, nažalost, odluči skončati skočivši pod vlak. Tijekom prve godine studija dogodilo se to čak sedam puta. Iako je u određenim trenucima bilo teško sve to savladati, barem je prikaz razine frustracije, koju si u datim trenucima prisiljen prihvatiti, autentičan.

Sad Reality - digitalni crtež, 70x100 cm

Jedan od najvećih problema u SAD-u jest javno zdravstvo. Građani, ponajviše oni slabijih primanja, u strahu su od mogućnosti da se razbole i to ne zbog same bolesti ili straha od umiranja, već od računa koji će dobiti ako prežive neku vrstu hitnog slučaja.

Toliko su prestravljeni da će radije riskirati svoj život i pozvati taksi, nego riskirati da netko pozove hitnu pomoć jer samo vožnja do bolnice u kolima hitne pomoći u prosjeku može koštati oko 1300 američkih dolara. Ovaj rad inspiriran je komentarima članova republikanske stranke koji često kažu, kad su u pitanju zdravstvo i hitni slučajevi, da „kola hitne pomoći nisu taksi“, čime opravdavaju bolnice u astronomski visokom naplaćivanju prijevoza.

Ljudi ne shvaćaju da upravo ta suluda tvrdnja krije njihovo suučesništvo. Ako vozila hitne pomoći nisu taksiji, zašto ih se onda tretira kao takve naplaćivanjem vožnje? Zašto postavljati pitanja koja će samo odvratiti pažnju od problema? Stoga, da svima uključenima bude lakše, kola hitne pomoći trebalo bi voditi kao taksije - pacijentima bi bilo jeftinije, javnosti bi bilo dostupno više taksija, a republikanci bi bili izloženi manjoj sramoti.

Prema nedavnoj studiji, 71% pružatelja usluga hitne pomoći ne podržava osiguranje pacijenata. Ista je studija otkrila da bi 79% pacijenata koji su se vozili ambulantnim vozilom moglo biti na čekanju za prosječnu naknadu od 450 dolara nakon što im se osiguranje isplati. Usporedbe radi, zračni prijevoz hitne pomoći može koštati prosječnog pacijenta 21.700 dolara nakon što se osiguranje isplati.

Ovi iznenađujući računi mogu biti veliki problem, pogotovo kada bi gotovo 4 od 10 Amerikanaca moralo posuditi novac da pokrije neočekivani hitni slučaj od 1000 dolara.²¹

The Emancipation of a Sociopath- digitalni crtež, 100x70 cm

Rad je inspiriran događajima prije i neposredno nakon ruske invazije na Ukrajinu 24. veljače, 2022. godine. Putin je imao jedan cilj - osvojiti Kijev u tri dana. Nije uspio, iako je poharao cijelu Ukrajinu sa stotinama tisuća vojnika, no Kijev nikada nije okupiran.

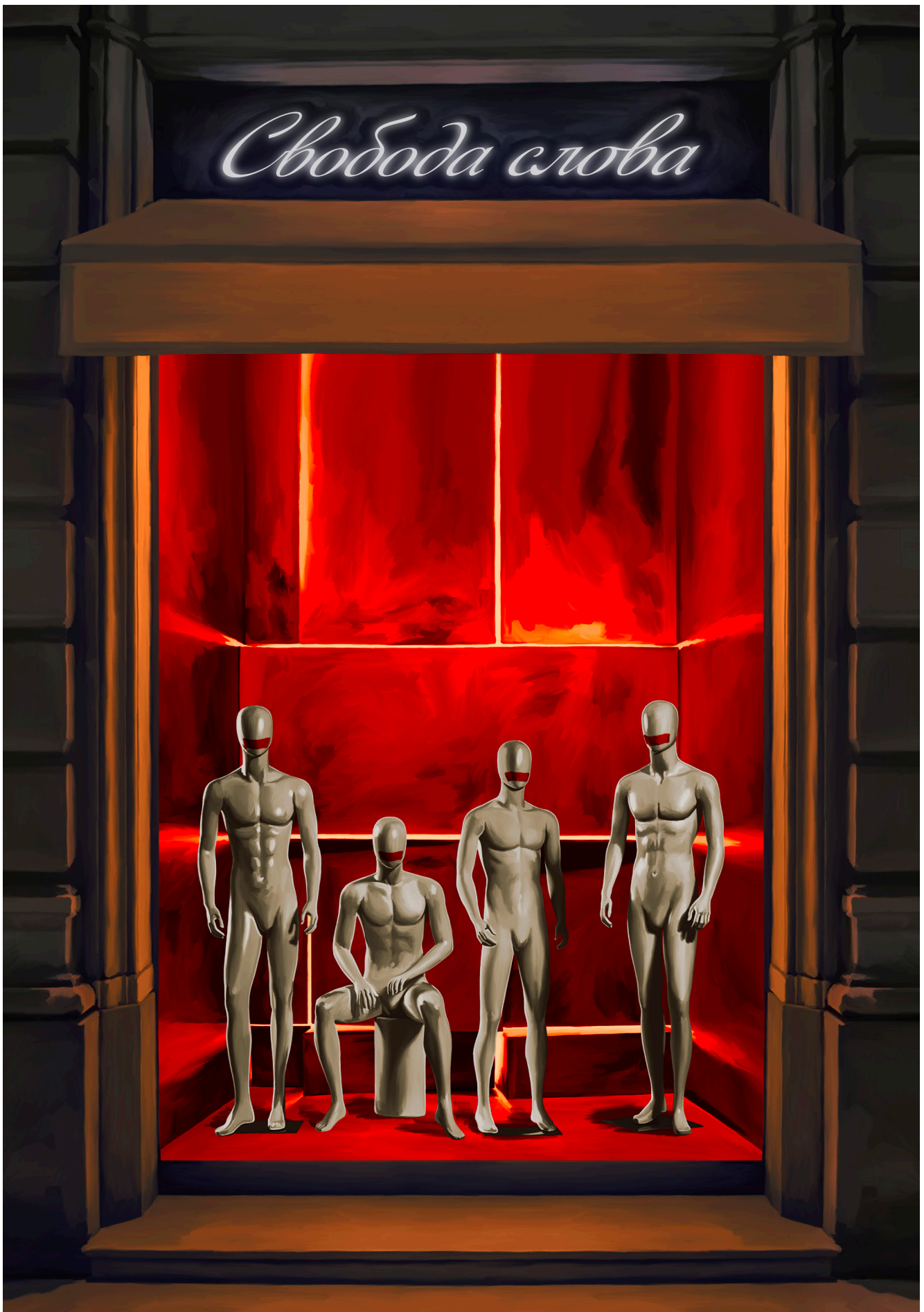
Može se reći i da se Rusiji obilo o glavu što su napali susjednu im državu, kojoj prijete još od 2014. godine. Zastarjela oprema koja potječe još iz sovjetskih dana nije bila dovoljna za invaziju. Nisu pomogle niti karte iz 70-ih godina prošloga stoljeća kojima su ruski vojnici navigirali po Ukrajini. Dan prije nego je invazija pokrenuta, Putin je pokazivao svoju vojnu moć vlakovima tenkova i oklopnih vozila pred Ukrajinском granicom, spreman za ulazak.

*Barroso je rekao da je pitao Putina jesu li ruske trupe prešle u istočnu Ukrajinu, prenosi La Republica. "To nije pitanje", navodno je rekao Putin. "Ali da sam htio, mogao bih zauzeti Kijev za dva tjedna.""*¹

Svo je to pokazivanje snage i zastrašivanje u najmanju ruku djetinjasto i smiješno. Ukrajina je te prijetnje shvaćala ozbiljno te su bili spremni za napad jer su svjesni da kada Putin krene nema stajanja.

Samo netko tko nema ništa za izgubiti radi nešto ovakvo. Putinu nije stalo do Rusa, oni su mu samo potrošna roba i pijuni u njegovoj igri rata zbog čega i unajmljuje plaćenike, prijeti vojnicima da će biti strijeljani ako ne odu na bojište, sprječava prosvjede protiv rata, uhićuje prosvjednike i slično.

Htjelo ga se prikazati onakvim kakav jest - poludjeli, usamljeni čovjek koji ne zna ni za što drugo osim zastrašivanja i mačo igrice. Invazija je bila emancipacija jednog sociopata.

They Might - digitalni crtež, 100x70 cm

Posebno su intrigantne mjere do kojih je Putin bio spreman zaustaviti moskovske prosvjede protiv rata u Ukrajini. Nakon što su ulice Moskve preplavile rijeke prosvjednika, policija je povećala agresiju te je počela hapsiti koga god je stigla, nije bilo bitno je li je netko miran prosvjednik, sudjeluje li u neredima ili čemu drugom.

Prosvjedi su privukli tisuće ljudi u velikim ruskim gradovima, uključujući procjenjuje se da ih je bilo 15.000 u Moskvi, a prosvjedi su održani i u brojnim drugim gradovima. Peskov je, međutim, odaziv odbacio kao beznačajan.

Sada će mnogi reći da se mnogo ljudi oglasilo zbog nezakonitih radnji. Ne, malo je ljudi izašlo; mnogi ljudi glasaju za Putina, rekao je.”¹

Dovoljna je bila sama činjenica da su bili tamo. Prema iskazima više prosvjednika, Moskvu je odjednom obavila neobična i napeta atmosfera. Nakon što su prosvjedi utišani, građani nisu smjeli obavljati normalne životne obveze, nisu smjeli imati mobitel u ruci na ulici, bilo je zabranjeno fotografirati ili snimati bilo što, a naročito policiju. Napetost je prevladavala, a sve se odvijalo u otprilike isto vrijeme kada su poznate marke i velike tvrtke odlučile trajno zatvoriti sve poslovnice i otići iz Rusije.

Neke od njih su:

Visa, MasterCard, AmericanExpress, PayPal

General Motors, Audi, BMW, Mitsubishi,

Apple, LG, Samsung, Sony, Acer

Amazon, FedEx, UPS, Burger King, McDonald's, Shell

Velika napetost u gradu i povlačenje proizvoda iz Rusije, upareno s Rusima koji su počeli uništavati od ranije posjedovane proizvode povučenih kompanija, poslužili su kao inspiracija za ovaj rad. Na društvenim su mrežama Rusi prikazivali prazne police, zatvorene trgovine, skinutu robu s lutaka u trgovini s odjećom. Gole lutke u izlozima odlična su metafora za sveopću napetost. Vrijeme kada su čak i lutke u trgovinama toliko opasne da je i njih potrebno ušutkati.

Looney Toon - digitalni crtež, 100x100 cm

Portret republikanke Marjorie Taylor Greene iz Georgije nastao je zato što je zabrinjavajuće zbunjujuće da postoji toliko lakovjernih ljudi koji su glasali za nju da bude izabrana na poziciju zastupnice niže komore senata Sjedinjenih Američkih Država.

I prije nego što se zatekla na poziciji zastupnice, Marjorie je bila poznata teoritičarka zavjera, a svoj je mandat i poziciju i dalje koristila za napadanje članova LGBTQ+ zajednice, većine kolega demokrata, afroameričke kandidatkinje za Vrhovni sud i mnogih drugih, s primjedbama o pedofiliji, laserima iz svemira koji izazivaju šumske požare te nadolazećem “izumiranju heteroseksualaca.” Dakle, ostavila je dugačak trag suludih tvrdnji, ali manje nismo niti očekivali od pobornice QAnon teorija zavjere (QAnon je neidentificirani korisnik interneta koji je tvrdio da je demokratska stranka leglo pedofilije, sotonizma i sl.). Kao okorjeli pristaša Donalda Trumpa i poznati MAGA propagandist, Marjorie je protiv socijaliziranog zdravstva, kontrole oružja, LGBTQ+ zajednice, pružanja adekvatnih tretmana transrodnim osobama i mnogih drugih stvari.

Ovo je nekoliko primjera njenih izjava:

Šumske požare u Kaliforniji je uzrokovao laser kojega su pokrenule židovske bankarske obitelji s vezama s moćnim demokratima.

Bill i Hillary Clinton su odgovorni za smrt Johna F. Kennedyja Mlađeg, dali su ga ubiti jer je bio politički suparnik. (Kennedy je poginuo u zrakoplovnoj nesreći 1999. godine)

Zrakoplov leta br. 77 koji je srušen na Pentagon kao dio terorističkih napada 11. rujna 2001. godine se nije srušio, to se nije dogodilo.

44. predsjednik SAD-a, Barack Obama je tajni musliman, a izbor dviju muslimanki u Kongres predstavlja takozvano “preuzimanje vlasti.”¹

Sve su ove teorije zavjere razlog zašto Marjorie Taylor Greene ima više nadimaka nego imena. Jedan od njih je “Looney Toon” koji je izvedenica naziva popularne američke serije kratkih animiranih komedija Warnera Brosa izvorno prikazivanih 1930. - 1969. godine. *Looney Tunes* evocira da je mentalno poremećena osoba. Odlučeno ju je prikazati onakvom kakva jest - potpaljivačicom i duboko nestabilnom osobom na mjestu Praščića Šunkića koji pozdravlja gledatelje po završetku svake epizode *Looney Tunes* serije. Sa Šunkićem je se povezuje i zbog njegova mucanja, što se ponovo referira na Marjoieinu razvijenu nesposobnost komuniciranja i odvrćuću tendenciju kada joj se postavi neko razumno pitanje.

Automated Teller Machine - digitalni crtež, 100x70 cm

Bilo je za očekivati da će Donalda Trumpa njegove kriminalne aktivnosti, prijevare, ucjene i zataškavanja prije ili kasnije dostići i da će kad tad biti uhićen i optužen za njih. Zbog toga je odlučeno ovaj koncept imati u pripravnosti.

Prije nekoliko desetljeća, sadašnji predsjednik Sjedinjenih Država me silovao. Kad sam smogla hrabrosti progovoriti o napadu, ocrnio je moj karakter, optužio me da lažem za osobnu korist, čak je i vrijeđao moj izgled. Niti jedna žena se ne bi trebala suočiti s ovim. Ali ova tužba se ne odnosi samo na mene. Podnosim ovo u ime svake žene koja je ikada bila uznemiravana, napadnuta, ušutkana ili progovorena samo da bi bila posramljena, otpuštena, ismijana i omalovažavana.¹

—E. Jean Carroll, u e-mailu koji objašnjava prvu tužbu

2019. godine spisateljica E. Jean Carroll optužila je Donalda Trumpa za seksualno napastvovanje i silovanje 1996. godine. Trump je tada izjavio da je on nije mogao silovati jer “ona nije njegov tip.” Tužen je u studenom iste godine za defamaciju, gdje je proglašeno da je postupio i komentirao optužbe unutar svojih prava. U studenom 2022. godine, E. Jean Carroll podnijela je drugu tužbu za seksualno napastvovanje i silovanje te je obnovila tvrdnju i za defamaciju. Ona je nakon napada zadržala haljinu koju je u tom trenutku nosila, sve dokaze koje je mogla sakupiti kao i svjedoke kojima je neposredno nakon napada rekla što se dogodilo. 23. travnja 2023. godine porota je iznijela svoju presudu u kojoj je Trump proglašen krivim za seksualno napastvovanje i defamaciju, ali ne i za silovanje te je dodijelila E. Jean Carroll novčanu odštetu u iznosu od 5 milijuna dolara.

Ovime se dokazalo da je Donald Trump seksualni predator.

Strogi portret Trumpa koji gleda kako mu iz usta izlaze novčanice od sto dolara jer je cijeli život proveo transakcijski ne pokazujući osjećaje prema ikomu i ičemu. A sada je došlo vrijeme za plaćanje odštete.

---

1 NPR, Colin Dwyer

Ron DeScammer - digitalni crtež, 100x100 cm

46. guverner Floride Ron DeSantis 3. travnja 2023. godine potpisao je novi Zakon (HB) 543, za svoju državu na sjednici zatvorenoj za javnost. Pozvana je samo NRA (National Rifle Association) i drugi lobisti za oružje. Nitko drugi nije bio obaviješten o tome. Upravo je tim Zakonom koji je toga dana potpisao s NRA-om iza zatvorenih vrata legalizirao oružje pa tako danas na Floridi bilo tko nosi skriveno i napunjeno oružje bez dozvole, bez obuke, bez pozadinske provjere i bez licence.

Florida je time postala 26. savezna država koja je donijela zakon o „ustavnom pravu nošenja oružja“ koji se poziva na drugi amandman ustava SAD-a čime se samo proširuje problem oružja. Umjesto da se donesu zakoni koji će više kontrolirati tko, gdje, kada i u koju svrhu posjeduje oružje, odobravaju se zakoni koji samo potpaljuju NRA u njihovom potplaćivanju republikanske stranke. Sigurnost nije u rukama onoga koji ima oružje.

Mnoge druge zemlje već su iskusile pozitivnu promjenu kada su zabranile oružje u rukama civila. Odličan je primjer toga Novi Zeland koji je zabranio oružje nakon masovne pucnjave u gradu Christchurch. U ožujku 2019. godine bijeli supremacist ubio je 51 osobu koje su se zatekle u dvjema džamijama koje je napao. Novozelandska premijerka Jacinda Ardern tada je najavila reformu kontrole oružja. Većina građana oružje je smatrala oruđem kakvo su koristili lovci i farmeri. Pucnjava u Christchurchu pokazala je koji su svakodnevni rizici. Jacinda Ardern tada je izjavila:

Ukratko, svako poluautomatsko oružje korišteno u nedavnom terorističkom napadu biti će zabranjeno u ovoj zemlji.¹

Prema novom zakonu vlasnici oružja imali su šest mjeseci da svoje oružje prodaju natrag novozelandskoj vladi, što je koštalo više od 57 milijuna eura. Kao rezultat toga, više od 60.000 komada vatrenog oružja i tri puta više komponenata, uključujući spremnike velikog kapaciteta, izbačeno je iz optjecaja.

Dakle, moguće je misliti na sigurnost javnosti i donositi zakone za opću dobrobit i sigurnost građana. Ovim radom prikazan je guverner Floride sa svojom odlukom - “oružje odraslima, zaštitna oprema djeci”.

Oh, Comrade, Help Me to Summon Stalin - digitalni crtež, 70x100 cm

Nastao po uzoru na jedno od najpoznatijih političkih djela, grafit *My God, Help Me to Survive This Deadly Love* Dimitrija Vrubela iz 1990. godine, ovaj je rad suvremena inačica originalnog djela. Putin u svom napadu na Ukrajinu u većini svjetskih sila, izuzev Kine, nije našao istomišljenike

Kad bi se vjerovalo trenutnim najavama kineskog vodstva, sve što je ono proizvelo je licemjerje golemih razmjera, "leglo kontrarevolucije".¹

Istina, Kinezi, zasad još nisu podržali ruski napad na Ukrajinu ili pružili pomoć s vojnim naoružanjem, ali njihova odluka da zauzmu stav "najbolje da se nitko ne miješa u njihove odnose" poprilično je suučesnička. Većina se slaže da je Kina zauzela takav stav jer isto želi učiniti susjednom Taiwanu te je odnos tih dviju zemalja od početka invazije na Ukrajinu sve napetiji. To je susret dviju država koje potiču od istih, ili u najmanju ruku vrlo sličnih, ideologija. Rusija je nastala iz bivšeg Sovjetskog Saveza te je pod Putinovim vodstvom kao premijerom ili predsjednikom od 1999. godine.

Rusija je u Putinovim rukama ponovno krenula kursom prema tanko prikrivenom komunizmu, dok je Kina otvoreno komunistička zemlja koja se ne srami skoro ničega. Stvorili su se savršeni uvjeti u kojima se dvije diktatorske ličnosti mogu međusobno podržavati i zajedno smijati ostatku svijeta.

---

1 Hannah Arendt, *The Origins of Totalitarianism*

Mr. Lonely - digitalni crtež, 100x70 cm

Dvama glavnim radovima htjela se prikazati razlika u pristupu ratovanju dvojice muškaraca koji su toliko različiti, a koji dolaze iz vrlo sličnih društava. Isto tako, i Putin i Zelensky imaju drukčije svjetonazore u vjerojatno svakom aspektu njihovih života. Putin je netko tko ima potrebu da ga se ljudi boje, uključujući i njegove “kolege”, ako ih tako uopće možemo zvati.

U svakom trenu pred kamerama, Putin želi izgledati nadmoćno, neuništivo i ostaviti dojam apsolutnog vladara koji jedini zna što je najbolje. U drugu ruku, iako malo više diplomatski, predstavlja se kao tipičan toksični alfa mužjak koji žene smatra roditeljama i kuharicama i koje su tu za ukras svijetu. Svrha njegove mačo fronte jest ostavljanje zastrašujućeg dojma na sve oko sebe, a naročito na sve one koji ga gledaju na televiziji, vijestima ili u nekoj vrsti objave za medije koja je obično frontalni monolog ispraznih distrakcija. Ni u čemu ne djeluje ni s kim, udaljen je od svih, naročito nakon pandemije COVID-19 s obzirom na to da spada u dobnu grupu ljudi od 65+ godina. Djeluje sam i usamljeno, a jedino mu je društvo njegova mržnja prema ostatku svijeta s trenutnim fokusom na Ukrajinu.

“Još jednom se obraćam ukrajinskim vojnicima”, rekao je, obraćajući se svom neprijatelju. “Ne dopustite neonacistima i banderovcima da vašu djecu, vaše žene i starce koriste kao živi štit. Uzmite vlast u svoje ruke. Čini se da ćemo se tako lakše dogovoriti nego s ovom bandom narkomana i neonacista.”

Činilo se da je govor iščupan iz alternativne stvarnosti – ili iz Drugog svjetskog rata, gdje Putin, čini se, provodi više vremena dok pokreće široku vojnu ofenzivu kakva nije viđena u Europi gotovo 70 godina.¹

Putin je na ovome radu prikazan u svom bunkeru u kojemu se skriva kada postoji neka prijetnja, poput grafita koji se odjednom pojavio na njegovoj vili. Oslonac mu je infuzija jer mu zdravlje propada pa konstantno putuje u pratnji medicinskog osoblja, a tješi ga i planina novca koji je uspio zgrnuti tijekom godina. Samostalan, odnosno usamljen, čovjek koji se trudi ostvariti svoje snove o ponovnom preuzimanju Ukrajine pod rusko okrilje koje propada svakim danom sve više i više.

U intervjuu za ABC News početkom siječnja, šef ukrajinske vojne obavještajne službe, Kyrylo Budanov, općenito je podržao glasine. “Dugo je bolestan. Siguran sam da ima rak”, rekao je gospodin Budanov. “Mislim da će vrlo brzo umrijeti. Nadam se vrlo brzo.”²

---

1 *The Guardian*

2 *New York Times*

The Shield - digitalni crtež, 100x70 cm

Ukrajina je tijekom invazije uspjela dokazati da nije nespremna za napad velikih razmjera te da su njihovi vojnici vrlo dobro obučeni. Predsjednika Zelenskog od prvog je dana invazije podržao gotovo cijeli svijet, a posebice velike svjetske sile poput Ujedinjenog Kraljevstva, Sjedinjenih Američkih Država, Francuske te Europska unije kao cjeline. Bio je to do tada jedinstven i u povijesti neviđen događaj - Zelensky je u obrani svoje zemlje bio podržan bez presedana.

Prikazan je u svome uredu u centru Kijeva jer je, za razliku od Putina, svojim sugrađanima htio pokazati da ga nije strah. Sjedi na svome stolcu, za svojim stolom. Oko njega su njegovi najveći pobornici - Boris Johnson, Joe Biden, Emmanuel Macron te, naravno, Ursula von der Leyen. Izvan ureda, kroz prozore vidljivo, prikazano je bombardiranje glavnog televizijskog tornja u Kijevu 1. ožujka 2022. godine u kojem je smrtno stradalo 19 osoba.

Značaj ciljanja glavnog televizijskog i radijskog tornja glavnog grada nije nešto što se može olako shvatiti u ratu koji se ne tiče kontrole narativa koliko kontrole zemlje i samih stanovnika. Još jedan razlog značaja tog napada jest činjenica da se toranj nalazi na području zvanom "Babyn Yar" na kojem je izveden jedan od najgorih masakra tijekom holokausta. Ove su povijesne reference povezane s Drugim svjetskim ratom te holokaustom, kontinuirano naglašene i taktički korištene kao dio ruske propaganda.

"To the world: what is the point of saying 'never again' for 80 years, if the world stays silent when a bomb drops on the same site of Babi Yar," - Zelensky¹

Rusija od početka invazije tvrdi da joj je cilj "denacificirati" Ukrajinu te je oštećenje jednog od najznačajnijih spomenika holokausta iznimno ironično. Nakon ovoga napada, bombardirana su još četiri televizijska i radijska tornja u većim gradovima, a sve s ciljem da se onemogući ili u najmanju ruku oteža širenje točnih informacija i vijesti o ruskim napadima na Ukrajinu.

---

1 Predsjednik Zelensky, via Twitter

ZAKLJUČAK

Moram priznati da na početku svog akademskog obrazovanja nisam dovoljno promišljao o cilju stvaralaštva, no kako sam prolazio kroz razna iskustva, akademski napredovao, došao u klasu profesora Šimraka i započeo rad na vlastitom opusu, promišljanje o cilju stvaranja sve češće mi je okupiralo svakodnevicu.

Kada promišljam dublje o ljudima koji me fasciniraju - neovisno o tome što me njima privuklo, pjevački, glumački ili neki treći talent - uočavam da me najviše zanima njihovo mišljenje, njihov pogled na svijet i kako ga oni opravdavaju ili objašnjavaju. Volim kada se ljudi vode onom "ispeci pa reci" i razmisle prije nego odgovore na neko pitanje jer mi to pokazuje da u njima dešava ipak nešto iskreno. Trudim se biti takva osoba, želim biti netko tko će nekom, poput tih ljudi meni, biti onaj čije mišljenje žele čuti.

Pokušavam biti optimističan, no mislim da sam, nažalost, naslijedio pesimizam svoje majke, stoga ne znam mogu li promijeniti svijet, a nisam siguran ni bi li to uopće htio. Nekada je možda bitnije pozicionirati stvari i zauzeti perspektivu te se za početak zadovoljiti manjim ciljevima. Možda nisam siguran bi li htio mijenjati svijet, ali svakako bi htio utjecati na njega - pozitivno, naravno. Potaknuti želju za razmišljanjem i želju za komunikacijom kod ljudi. Utjecaj, koji osoba može imati kroz svoju platformu, koliko god velika ili mala ona bila, nosi određenu moć promjene. Evolucija se ne događa preko noći.

Svojim radovima želim pokazati svoju osobnost i vlastiti način razmišljanja. Stoga, iako uglavnom biram ozbiljnije teme, pokušavam ih prožeti određenom dozom humora. Nekada većom, nekada manjom. Smatram da ne postoji tema koju se ne može zaogrnuti velom humora. Gdje bi čovječanstvo bilo kad ne bi bilo smijeha? Osobno mogu reći da mene prvog odavno ne bi bilo, ako ništa drugo, bar ne ovakvog kakav jesam. Uživam u obradi događaja od kojih je satkana naša svakodnevnica, ipak svatko od nas ima život pun materijala. Pokušavam raditi i na ozbiljnim temama.

Svakoj temi i svakom događaju pokušavam, koliko god je to moguće, pristupiti iz nove perspektive. Cjelokupan dojam ove serije radova, ali i dojam svakog rada zasebno, efektan je zbog fokusiranja na prikazane teme. Želim da se radove promotri u odgovarajućim uvjetima kako bi promatrači, provevši malo više vremena izloženi djelima, mogli adekvatno upiti simboliku i značenje koji su vrlo važni segmenti tih radova. Najgore što bi ljudi o mom radu, a time i o meni samome, mogli zaključiti jest da nemam što za reći, odnosno da se ne usudim izreći ono kako smatram da stvari stoje.

Iskrenost, strast, predanost i želja za stvaranjem nečeg većeg od „zanimljive stvari koju mi je fora crtati jer kul izgleda“ stoje iza svega ovoga. Mislim da je u ovome stoljeću neodgovorno stvarati besciljno i bezdušno.

Neki razlog i strast za sve to moraju postojati, ako ništa, barem prema radu. Ja sam onaj koji stvara jer se ne može zamisliti da ne stvara, da moje ruke nešto ne rade, da moj um uvijek na nečemu ne radi, barem lagano, u pozadini.

Naravno da postoje teški periodi i trenutci slabosti u kojima te nešto sprečava u radu. Zato uvijek pokušavam zadržati moment kada radim. Taj moment održava na životu strast koja je u potpunosti predana ovome, koja zahtijeva njegu, ali koja ako i bude ponekad u blokadi, samo čeka trenutak za ponovni skok u pogon.

Iskuš enje, platno X, akril na pak papiru, 115x210 cm, 2019.

IZVORI

Susan Sontag. O fotografiji, Naklada Eos, Osijek, 2007.

Susan Sontag. AIDS and It's Metaphores, Farrar, Straus and Giroux, New York, 1989.

Miško Šuvaković. Pojmovnik suvremene umjetnosti, Horetzky, Zagreb, 2005.

Hannah Arendt. The Origins of Totalitarianism, Harcourt, Brace and Jovanovich, SAD, 1973.

Jeff Koons, Shine, Marsilio, Italija, 2021.

Keith Haring, Keith Haring Journals, Penguin Books, London, 2010.

<https://www.npr.org/2022/12/23/1145160544/jan-6-report-committee-donald-trump>

<https://www.govinfo.gov/collection/january-6th-committee-final-report?path=/GPO/January%206th%20Committee%20Final%20Report%20and%20Supporting%20Materials%20Collection>

<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-65136636>

<https://www.npr.org/2021/11/19/1057288807/kyle-rittenhouse-acquitted-all-charges-verdict>

https://en.wikipedia.org/wiki/Kyle_Rittenhouse

<https://people.com/politics/wife-russian-soldier-reportedly-gives-permission-rape-women-ukraine-war/>

<https://www.sandyhookpromise.org/blog/gun-violence/facts-about-gun-violence-and-school-shootings/>

<https://www.washingtonpost.com/education/interactive/school-shootings-database/>

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/u-godinu-dana-svi-vlakovi-hz-a-kasnili-su-dvije-godine-izgubili-su-cak-70-posto-putnika-evo-i-zasto-15232150>

<https://www.cnbc.com/2020/07/10/why-taking-an-ambulance-is-so-expensive-in-the-united-states.html>

<https://apnews.com/article/international-news-vladimir-putin-moscow-arrests-russia-353137aaa31032050df0cd01ae364f6f>

<https://time.com/3259699/putin-boast-kiev-2-weeks/>

<https://som.yale.edu/story/2022/over-1000-companies-have-curtailed-operations-russia-some-remain>

<https://www.advocate.com/politics/2022/8/12/11-times-marjorie-taylor-green-was-worst#rebelltitem3>

https://en.wikipedia.org/wiki/Marjorie_Taylor_Greene

<https://www.citizensforethics.org/reports-investigations/crew-reports/president-trump-staggering-record-of-uncharged-criminal-misconduct/>

https://en.wikipedia.org/wiki/E._Jean_Carroll_v._Donald_J._Trump

https://en.wikipedia.org/wiki/Ron_DeSantis

<https://www.flgov.com/2023/04/03/governor-ron-desantis-signs-hb-543-constitutional-carry/#:~:text=%E2%80%94Today%2C%20Governor%20Ron%20DeSantis%20signed,to%20enact%20Constitutional%20Carry%20legislation.>

<https://time.com/6182186/countries-banned-guns-mass-shooting/>

<https://worldpopulationreview.com/country-rankings/countries-where-guns-are-illegal>

<https://thediplomat.com/2023/03/china-russia-recommit-to-close-partnership-in-the-shadow-of-ukraine-war/>

https://en.wikipedia.org/wiki/My_God,_Help_Me_to_Survive_This_Deadly_Love#Painting

<https://www.aljazeera.com/news/2022/3/1/several-dead-injured-in-russian-strike-on-ukraine-tv>

<https://forensic-architecture.org/investigation/russian-strike-on-kyiv-tv-tower#:~:text=First%20missile,mid-flight%20by%20numerous%20sources.>

<https://www.theguardian.com/world/2022/feb/25/its-not-rational-putins-bizarre-speech-wrecks-his-once-pragmatic-image>

<https://www.nytimes.com/2023/04/26/us/politics/leaked-documents-putin-health.html>

<https://ew.com/news/2017/05/30/kathy-griffin-trump-head-photo-tyler-shields/>

<https://www.youtube.com/watch?v=CsVoJmDGNZY>

<https://bigother.com/2020/05/12/george-carlin-on-politics-americans-government-and-more/>

